

Ojaniemi Annika

Vanhempien, opettajan ja vertaisten merkitys oppilaan kouluun kiinnittymiselle

Kandidaatin tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN JA PSYKOLOGIAN TIEDEKUNTA
Luokanopettaja
2024

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Vanhempien, opettajan ja vertaisten merkitys oppilaan kouluun kiinnittymiselle (Annika Ojaniemi)

Kandidaatin tutkielma, 33 sivua

Toukokuu 2024

Tämän kandidaatin tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmat, opettaja ja vertaiset vaikuttavat oppilaan kouluun kiinnittymiseen. Kouluun kiinnittyminen on moniulotteinen ilmiö, joka kuvaa oppilaiden osallistumista, ajatuksia ja tunteita koulunkäyntiä kohtaan. Lisäksi se on ajankohtainen ilmiö, jonka avulla voimme ehkäistä poissaoloja ja koulupudokkuutta.

Tutkielma toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja lähdeaineistona toimi kotimaiset sekä kansainväliset tieteelliset julkaisut. Tutkielma osoitti, että kouluun kiinnittyminen voidaan jakaa kolmeen kiinnittymisen ulottuvuuteen, joita ovat tunneperäinen, kognitiivinen ja toiminnallinen kiinnittyminen. Nämä ulottuvuudet vaikuttavat toinen toisiinsa ja niiden kautta kiinnitytään kouluun. Lisäksi tutkimus osoitti, että oppilaan kouluun kiinnittyminen on tärkeää esimerkiksi koulussa menestymisen, hyvinvoinnin, koulupudokkuuden ehkäisemisen ja korkeakouluttautumisen kannalta.

Kouluun kiinnittymisellä on merkityksellinen rooli oppilaan elämässä, joten on tärkeää, että hän saa tukea siihen vanhemmilta, vertaisilta ja opettajalta. Vanhempien on tärkeää osallistua lapsen koulunkäyntiin esimerkiksi tukemalla lasta koulunkäynnissä sekä keskustelemalla lapsen ja hänen opettajansa kanssa koulusta. Lisäksi vanhempien on tärkeää välittää positiivisia asenteita ja tarjota lapselle autonomian kokemuksia. Myös opettaja voi omalta osaltaan vaikuttaa oppilaan kouluun kiinnittymiseen. Opettajalla on tärkeää olla hyvä vuorovaikutussuhde oppilaaseen, sillä tällöin toiminta koulussa on helpompaa. Lisäksi opettajan pedagogiset ratkaisut, luokan hyvän ilmapiirin rakentaminen ja vertaissuhteiden edistäminen lisäävät osaltaan oppilaan kouluun kiinnittymistä. Myös vertaiset vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Esimerkiksi yhteenkuuluvuuden tunne, tuki ja kannustus edistävät kouluun kiinnittymistä. Toisaalta vertaisten kiusaaminen ja syrjintä heikentävät sitä. Lisäksi vertaisryhmän aiheuttama paine voi muokata oppilaan käyttäytymistä sekä positiiviseen, että negatiiviseen suuntaan. Tutkielman perusteella voimme tehdä johtopäätöksen, että vanhemmat, vertaiset ja opettaja voivat omilla toimilla tukea oppilaan kouluun kiinnittymistä.

Avainsanat: kouluun kiinnittyminen, opettaja, vanhemmat, vertaiset

Sisältö

1	Johdanto.....	4
2	Tutkimuksen toteutus.....	6
2.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset	6
2.2	Tutkielman toteutus kirjallisuuskatsauksena	6
3	Kouluun kiinnittyminen	9
3.1	Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet.....	9
3.2	Kouluun kiinnittymisen rakentuminen	11
3.3	Kouluun kiinnittymisen merkitys oppilaalle.....	13
4	Vanhemmat, vertaiset ja opettaja kouluun kiinnittymisen edistäjinä.....	16
4.1	Vanhempien merkitys kouluun kiinnittymiselle	16
4.2	Vertaisten merkitys kouluun kiinnittymiselle	20
4.3	Opettajan merkitys kouluun kiinnittymiselle.....	23
5	Johtopäätökset ja pohdinta	27
	Lähteet.....	30

1 Johdanto

”Koulutusmahdollisuuksien eriarvoistuminen alkaa jo varhain ennen kouluikää”...” Koulukielteisyys ja heikko sitoutuminen koulunkäyntiin ovat usein yhteydessä oppilaan kasvuympäristöön” (Vanttaja, Af Ursin & Järvinen, 2019). Uusimmat tutkimukset ja julkinen keskustelu nostavat esille kouluun kiinnittymisen käsitteen. Kuten Vanttaja ja kollegat (2019) toteavat, on kasvuympäristöllä vaikutuksia oppilaan kouluun kiinnittymiselle (Vanttaja ym., 2019). Kandidaatin tutkielmani tulee käsittelemään oppilaan kasvuympäristöissä vaikuttavien ihmisten, kuten vanhempien, vertaisten ja opettajan merkitystä oppilaan kouluun kiinnittymiselle.

Kouluun kiinnittyminen on moniulotteinen ilmiö, jonka avulla voimme kuvata oppilaiden osallistumista koulunkäyntiin sekä koulunkäyntiin liittyviä tunteita, ajatuksia ja toimintaa (Pöysä, 2020, s. 16; Wang & Peck, 2013). Heikko kouluun kiinnittyminen ennakoii puolestaan koulupudokkuutta, joka on kasvavissa määrin lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Uusimman vuonna 2023 julkaistun Kouluterveyskyselyn mukaan koulupoissaolojen määrä on lisääntynyt (Opetushallitus, 2023). Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet kouluun kiinnittymisen olevan merkityksellistä monelta eri kannalta. Kouluun kiinnittyneet oppilaat muun muassa menestyvät paremmin koulussa sekä jatkokouluttautuvat koulukielteisiä oppilaita korkeammalle (Vanttaja ym., 2019). Lisäksi kouluun kiinnittyminen edistää esimerkiksi hyvinvointia, kun taas poissaolot lisäävät esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmia sekä riskikäyttäytymistä (Gubbels, van der Put & Assink, 2019).

Uusimmat tutkimukset ovat pyrkineet löytämään ratkaisuja, joilla tukea oppilaiden kouluun kiinnittymistä. Oppilaan elämässä vaikuttavilla ihmisillä on suuri merkitys kouluun kiinnittymisen kannalta. Esimerkiksi Virtasen (2017) tutkimuksen mukaan oppilaat kiinnittyvät paremmin kouluun, jos he saavat tukea koulunkäyntiinsä perheeltään (Virtanen, 2017). Lisäksi opettajan ja vertaisten tuki edistävät kouluun kiinnittymistä (Virtanen & Kuorelahti, 2014).

Tulen toteuttamaan kandidaatin tutkielmani kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Sillä olen henkilökohtaisesti kiinnostunut aiheesta. Tulevana luokanopettajana minun on hyvä tiedostaa, miten voin omilla toimillani vaikuttaa oppilaiden kouluun kiinnittymiseen. Alakoulussa kouluun kiinnittyneellä oppilaalla on hyvät mahdollisuudet puskuroida myöhemmin koulupolulla eteen tulevia haasteita vastaan. Myös Finn ja Zimmer (2012) toteavat, että kouluun kiinnittymättömyydellä alakoulussa voi olla seurauksia myöhemmissä opinnoissa (Finn & Zimmer,

2012). Tutkielmani tekemistä ohjaa myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoite koulutuksellisesta tasa-arvosta. Kaiken koulussa tapahtuvan toiminnan tulisikin edistää oppilaiden koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa taitoja oppia sekä antaa edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle (Opetushallitus, 2016, s. 19).

Lisäksi lähden tutkimaan kyseistä aihetta, sillä aihe on ajankohtainen. Viimeisten vuosien aikana lisääntynyt uutisointi lasten ja nuorten pahoinvoinnista sekä koulupudokkuuden lisääntymisestä osoittavat, että aihetta on tutkittava ja tuotava esille yhä enemmän. Ylen julkaisemassa uutisessa Auvisen (20.11.2023) mukaan yhä useampi alakoululainen jättää koulupäivän väliin ja noin 4000 yläkouluikäisellä on poissaoloja, jotka vaikeuttavat heidän koulunkäyntiään. Uutisen mukaan syyt koulupoissaoloihin ovat olleet moninaisia (Auvinen, 20.11.2023). Koulupoissaolojen huolestuttavan suuresta määrästä ja ongelmasta kertoo myös se, että Finlexin (25.11.2022) mukaan perusopetuslakiin tehtiin syksyllä 2023 muutos, jonka mukaan poissaoloja tulee ennaltaehkäistä ja seurata sekä puuttua niihin suunnitelmallisesti. Lisäksi sen mukaan opetuksen järjestäjän on ilmoitettava luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle (Finlex, 25.11.2022).

Tutkielmani etenee seuraavaksi siten, että esittelen tutkielmani tavoitteet, toteutuksen ja tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen käyn läpi tutkimukseni keskeisimmän käsitteen kouluun kiinnittymisen, ja siihen liittyviä ilmiöitä aikaisemmista tutkimuksista. Tutkielmani tulokset tulen esittelemään luvussa viisi tutkimuskysymykseeni vastaten. Viimeisenä, pohdintaosiossa koikan johtopäätökset saamistani tuloksista sekä arvioin tutkielmani luotettavuutta ja eettisyyttä sekä mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

2 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Lisäksi kuvaan tutkielmani toteutusta kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja syitä valinnan taustalla sekä käyn läpi tiedonhankintaprosessiani.

2.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää vanhempien, vertaisten ja opettajan roolia oppilaan kouluun kiinnittymiselle. Tarkoitukseni on selvittää, millaisilla keinoilla he voivat tukea, motivoita ja vaikuttaa oppilaan asenteisiin koulunkäyntiä kohtaan sekä näin ollen parantaa kouluun kiinnittymistä ja ehkäistä heikosta kouluun kiinnittymisestä aiheutuvaa koulupudokkuutta. Toisaalta tavoitteenani on selvittää vanhemmista, vertaisista ja opettajasta aiheutuvia tekijöitä, jotka voivat heikentää oppilaan kouluun kiinnittymistä. Tavoitteenani on tiivistää aikaisempien tutkimusten tuloksia sekä kirjoittaa aiheesta selkeä ja johdonmukainen tiivistelmä.

Tämän pohjalta tutkimuskysymykseksi on muodostunut:

1. Millainen merkitys vanhemmilla, vertaisilla ja opettajalla on oppilaan kouluun kiinnittymiselle?

2.2 Tutkielman toteutus kirjallisuuskatsauksena

Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutkimustekniikkaa, jossa tutkitaan, arvioidaan ja kootaan yhteen jo aiemmin tehtyjä tutkimuksia (Salminen, 2011, s. 1). Kandidaatin tutkielmani on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Päädyin kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, sillä tutkittavaa ilmiötä kuvaillaan tällöin laaja-alaisesti ilman tiukkoja sääntöjä ja tutkimuskysymys voi olla väljempi (Salminen, 2011, s. 6). Koin mielekkäänä sen, että voisin tehdä tutkielmaani laajasti, sillä aiheeni on moniulotteinen ja eri asiat vaikuttavat merkittävästi toisiinsa. Lisäksi kuvaileva kirjallisuuskatsaus tiivistää ja ajantasaistaa aiemmin tehtyjä tutkimuksia (Salminen, 2011, s. 7). Sekä pyrkii tunnistamaan ja vahvistamaan ilmiötä (Vilkka, 2023, s. 22). Tarkoitukseni on perehtyä aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta niin Suomessa kuin kansainvälisestikin ja tiivistää merkittävimmät tulokset tutkimuskysymykseeni vastaten. Lisäksi kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa etsitään tietoa käsitteistä ja niiden välisistä suhteista sekä vahvistetaan

ilmiön olemassaoloa (Vilkka, 2023, s. 18–19). Tutkimukseni yhtenä tavoitteena onkin vahvistaa kouluun kiinnittymisen käsitteen olemassaoloa sekä tuoda esille sen vaikutukset koulupudokkuuteen.

Kirjallisuuskatsauksessa tietoa etsitään jo aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Olen etsinyt lähteitä tutkimukseeni eri tietokantojen kautta, kuten Oula-finnan, ERICin, ProQuestin ja Google Scholarin avulla. Hakusanoina olen käyttänyt koulu* OR kiinnittymi* OR sitout* (eng. school* OR engagement* OR “school engagement” OR “student engagement”), vanhem* OR perhe* OR koti* OR kodin* (eng. parent* OR family), kaver* OR vertais* (eng. peer*, friend*), opettaj* (eng. teacher*). Tietokantojen lisäksi olen löytänyt lähteitä niin sanotun lumipalloefektin avulla eli olen selannut löytämieni lähteiden lähdeluettelot ja etsinyt sieltä tutkielmani kannalta relevantteja lähteitä.

Suurimmat kirjallisuuskatsauksen ongelmat liittyvät siihen, ettei lähteiden laatua olla arvioitu (Booth, Sutton, Clowes & Martyn-St James, 2022, s. 15–16). Tämän vuoksi tätä tutkielmaa tehdessä olen myös jatkuvasti arvioinut valitsemiani lähdeaineistoja. Lähteet olen valinnut sen mukaan ovatko ne vastanneet asettamiini tutkimuskysymyksiini sekä kuvanneet ilmiöön liittyviä käsitteitä. Valitsemieni lähteiden luotettavuutta olen seurannut JUFO-portaalin avulla, joka seuraa julkaisukanavien laatua ja luokittelee julkaisut eri tasoihin niiden laadun perusteella. Lisäksi olen arvioinut luotettavuutta tarkastelemalla, onko julkaisu vertaisarvioitu, kuinka monesti julkaisuun on viitattu muissa teoksissa tai, kuinka paljon julkaisussa on käytetty muita lähteitä. Lisäksi olen arvioinut luotettavuutta tarkastelemalla, onko julkaisussa tehty läpinäkyväksi se, millainen tutkimusprosessi taustalla on ollut.

Tutkimusta tehdessä on tärkeää ottaa huomioon myös eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät kysymykset. Tieteellinen tutkimus on luotettavaa ja hyväksyttävää vain, jos sen toteuttamisessa on käytetty hyvän tieteellisen käytännön edellyttämiä tapoja (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan tutkimuksessa on noudatettava rehellisyyttä, luotettavuutta, arvostusta ja vastuunkantoa. Lisäksi sen mukaan arvostusta tulee osoittaa myös tutkittavavia kohteita, kuten yhteiskuntaa kohtaan. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan toisten tekemiä töitä on kunnioitettava ja niihin on viitattava asianmukaisella tavalla. Lisäksi sen mukaan saadut tulokset tulee raportoida avoimesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salaamatta. Lisäksi tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkijan tulee kantaa vastuu koko tieteellisen toiminnan elinkaaresta alkaen ideoinnista, tutkielman julkaisuun ja sen vaikutuksiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 11–14).

Lisäksi Mustajoen ja Kohosen (2021) mukaan tutkimusetiikan tunteminen on ammattitaidon osa, joka tutkijalla tulee olla. Heidän mukaansa tutkimusetiikan ohjeet auttavat tutkimuksellisissa valinnoissa ja tutkimusetiikka kehittyy ajan myötä (Mustajoki & Kohonen, 2021). Ennen tutkielmani aloittamista olen perehtynyt huolella tutkimusetiikan viimeisimpiin ohjeistuksiin varmistaakseni eettisyyden kandidaatin tutkielmassani.

3 Kouluun kiinnittyminen

Tässä luvussa esittelen tutkielmani teoreettisen viitekehyksen. Ensimmäisenä esittelen kouluun kiinnittymisen käsitteen, joka on tutkimukseni kannalta olennaisin käsite. Lisäksi kuvailen kouluun kiinnittymisen rakentumista ja sen merkitystä oppilaan elämässä.

Kouluun kiinnittymisellä tarkoitetaan oppilaan aktiivista osallistumista ja sitoutumista koulun toimintaan (Christenson, Reschly & Wylie, 2012; Pöysä, 2020, s. 16). Kouluun kiinnittymisen käsitteen avulla voimme lisäksi tarkastella sitä, miten oppilaat tuntevat, ajattelevat ja toimivat koulussa (Wang & Peck, 2013). Kouluun kiinnittyminen on moniulotteinen ilmiö, jonka avulla voimme pyrkiä ymmärtämään edellytyksiä, joilla koulussa menestytään sekä ongelmia, jotka liittyvät koulunkäyntiin (Virtanen, 2017). Lisäksi kouluun kiinnittyminen kuvaa oppilaan koulukokemuksia (Virtanen & Kuorelahti, 2014). Marks (2000) mukaan kouluun kiinnittyminen on tärkeä osa oppilaan koulukokemusta, sillä se korreloi koulumenestystä ja kehitystä (Marks, 2000). Oppilaat, jotka ovat kiinnittyneet kouluun panostavat koulunkäyntiin ja ymmärtävät sen merkityksen heidän tulevaisuudelleen (Christenson ym., 2012). Lisäksi sen avulla voimme myös pyrkiä ymmärtämään ja parantamaan oppilaiden heikkoja tuloksia (Finn & Zimmer, 2012).

3.1 Kouluun kiinnittymisen ulottuvuudet

Kouluun kiinnittyminen tapahtuu eri ulottuvuuksien kautta. Kiinnittymisen ulottuvuuksia on jaoteltu eri tutkimuksien mukaan monella tapaa, mutta monet tutkimukset nostavat esiin jaon kolmeen eri ulottuvuuteen. Nämä ulottuvuudet ovat tunneperäinen, kognitiivinen ja toiminnallinen kiinnittyminen. Virtasen ja Pelkosen (2023) mukaan kouluun kiinnittyminen on yksilöllistä. Heidän mukaansa oppilas voi kiinnittyä vahvemmin joihinkin ulottuvuuksiin ja heikommin toisiin (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 22). Toisaalta ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja ne liittyvät ja vaikuttavat toinen toisiinsa syklisesti, eivätkä poissulje toisiaan (Wang & Degol, 2014; Ulmanen, 2017, s. 18). Kouluun kiinnittyminen on vahvempaa, jos oppilas kiinnittyy kouluun kaikkien ulottuvuuksien kautta. Esimerkiksi Lin, Lernerin ja Lernerin (2010) tutkimuksessa havaittiin, että tunneperäinen kiinnittyminen vahvistaa oppilaan toiminnallista kiinnittymistä. Lisäksi heidän mukaansa, kun toiminnallisesti kiinnittynyt oppilas menestyy hyvin koulussa, vaikuttaa se puolestaan taas tunneperäiseen kiinnittymiseen vahvistamalla oppilaan itseluottamusta (Li, Lerner & Lerner, 2010).

Tunneperäinen kiinnittyminen kouluun on tärkeä osa oppilaan oppimista ja viihtyvyyttä koulussa sekä osa hyvinvointia. Tunneperäiseen kiinnittymiseen kuuluvat kouluun liittyvät tunnekokemukset ja asenteet, esimerkiksi kiinnostus, ilo ja into opiskeltaviin asioihin tai puolestaan tylsistyminen ja ahdistuneisuus koulunkäyntiä kohtaan (Virtanen, 2017; Vanttaja ym., 2019). Lisäksi siihen kuuluvat kouluun liittyvät tunnekokemukset muista ihmisistä, esimerkiksi toisista oppilaista ja koulun henkilökunnasta (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 21). Tunneperäisesti kiinnittynyt oppilas osaa käsitellä epäonnistumisia, kokee olonsa koulussa turvalliseksi ja osaa ilmaista omat tunteensa tilanteeseen sopivalla tavalla (Fredricks & McColskey, 2012). Jotta oppilaat sitoutuisivat tunneperäisesti, on tärkeää, että he löytäisivät koulusta asioita, jotka esimerkiksi tuottaisivat heille iloa. Lisäksi tunneperäistä kouluun kiinnittymistä vahvistaa mukava kouluyhteisö (Vanttaja ym., 2019).

Tunneperäisen kiinnittymisen on esitetty olevan merkittävintä kokonaisvaltaisen kouluun kiinnittymisen kannalta. Ilman tunneperäistä kiinnittymistä ei ole kognitiivista tai toiminnallista kiinnittymistä (Wang & Degol, 2014). Ulmanen (2017) nostaa esiin eri tutkimuksissa nousseen havainnon tunneperäisen kiinnittymisen tärkeydestä. Hänen mukaansa tunneperäinen kiinnittyminen on kokonaisvaltaisen kouluun kiinnittymisen perusta. Lisäksi hänen mukaansa esimerkiksi kielteiset tunteet, kuten ahdistus tai turhautuminen voivat heikentää oppilaan koulunkäyntiin panostamista, joka taas puolestaan etäännyttää oppilasta opiskeluun liittyvistä toimista (Ulmanen, 2017, s. 25).

Toiminnallinen kiinnittyminen kuvaa oppilaiden osallistumista koulun toimintaan (Mahatmya, Lohman Matjasko, Feldman Farb, 2012). Yleisesti ottaen se kuvaa oppilaan näkyvää toimintaa koulussa (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 20). Esimerkiksi aktiivista osallistumista koulun toimintaan, kuten oppitunneille osallistumista ja läsnäoloa koulussa (Virtanen, 2017). Lisäksi toiminnallinen kiinnittyminen kuvaa oppilaiden sitoutumista koulunkäyntiin sekä koulun yhteisiin arvoihin ja normeihin (Vanttaja ym., 2019). Toiminnallisesti kiinnittyneet oppilaat tekevät tehtävät niin koulussa kuin kotonakin ja pyrkivät lisäämään osaamistaan koulun ulkopuolella. (Finn & Zimmer, 2012). Toiminnalliseen kiinnittymiseen voidaan lukea myös koulun toiminta, joka ei varsinaisesti liity opetettaviin sisältöihin (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 20). Esimerkkejä tällaisesta toiminnasta ovat toimiminen oppilaskunnassa sekä osallistuminen eri koulujen välisiin urheilukilpailuihin (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 20; Mahatmya ym., 2012).

Kognitiivinen kiinnittyminen menee osittain päällekkäin tunneperäisen kiinnittymisen kanssa. Kognitiivinen kiinnittyminen on oppilaan halua oppia ja pitkäjänteistä opiskeluun panostamista

sekä itsesääätelyä (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 20–21; Virtanen & Kuorelahti, 2014). Lisäksi kognitiivisesti kiinnittynyt oppilas tietää omat opiskelustrategiansa (Virtanen, 2017). Kognitiivisesti kiinnittynyt oppilas arvostaa koulutusta sekä hänellä on halu oppia ja haastaa itseään koulussa (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 20–21). Lisäksi kognitiivisesti kiinnittynyt oppilas on valmis ponnistelemaan vaikeiden asioiden ymmärtämiseksi ja hallitsemiseksi (Mahatmya ym., 2012). Lisäksi oppilas asettaa oppimistavoitteita koulunkäynnilleen ja päämääriä tulevaisuudelleen (Fredricks & McColskey, 2012).

Virtasen ja Kuorelahden (2014) mukaan kouluun kiinnittynyt oppilas panostaa koulunkäyntiin. Lisäksi heidän mukaansa oppilas osallistuu koulunkäyntiin ja on aktiivinen oppitunneilla. Heidän mukaansa kouluun kiinnittynyt oppilas viihtyy koulussa sekä pitää koulunkäyntiä merkityksellisenä ja arvostaa koulutuksen tuomia hyötyjä (Virtanen & Kuorelahti, 2014). Heikko kouluun kiinnittyminen näkyy taas Ulmasen (2017) mukaan kielteisenä suhtautumisena koulutyöhön sekä myöhästelyinä ja poissaoloina oppitunneilta. Hänen mukaansa heikosti kouluun kiinnittynyt oppilas jättää tehtävät tekemättä, kokee muun muassa turhautumista ja koulutyön merkityksettömänä. Lisäksi hänen mukaansa oppilas ei koe kuuluvansa kouluyhteisöön ja hän vastustaa koulun sääntöjä (Ulmanen, 2017, s. 20).

3.2 Kouluun kiinnittymisen rakentuminen

Kouluun kiinnittyminen tapahtuu tunneperäisen, kognitiivisen ja toiminnallisen kiinnittymisen kautta. Oppilaat kiinnittyvät kouluun eri tavoin. Esimerkiksi osa oppilaista kiinnittyy kouluun sosiaalisen mielihyvän vuoksi, osa koulutuksen tuomien tulevaisuuden mahdollisuuksien vuoksi ja osa toiminnallisten tekijöiden kautta (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 22). Ollilan, Koiviston, Karvosen & Lindforsin (2020) mukaan oppilaiden kouluun kiinnittyminen rakentuu muun muassa sen varaan, miten oppilas kokee ja tuntee koulussa olevat ihmissuhteet, kuten opettajat ja vertaiset. Lisäksi heidän mukaansa kiinnittymiseen vaikuttaa se, miten oppilaat kokevat olevansa osa koulua ja yhteisöä (Ollila, Koivisto, Karvonen & Lindfors, 2020).

Lisäksi muuteltavissa olevat ympäristötekijät, kuten opettajan, perheen ja vertaisten tuki sekä statustekijät, kuten perheen sosioekonominen asema, perherakenne sekä sukupuoli ja ikä vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen (Virtanen & Kuorelahti, 2014). Ulmasen (2017) mukaan vertaisten tuen on havaittu rakentavan positiivista suhdetta kouluun. Toisaalta hänen mukaansa vertaisten kielteinen suhtautuminen kouluun vaikutti kielteisesti asenteisiin ja tunteisiin koulua kohtaan (Ulmanen, 2017, s. 75). Ollila ja kollegat (2020) nostavat lisäksi eri tutkimuksissa esiin

nousseita tuloksia oppilaan perhetaustasta. Heidän mukaansa perhetausta, esimerkiksi varallisuus sekä sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma vaikuttavat lasten asenteisiin ja tavoitteisiin koulutusta kohtaan sekä siihen, kuinka paljon oppilaat saavat vanhemmiltaan tukea koulunkäyntiinsä (Ollila ym., 2020).

Myös oppilaan ikä ja sukupuoli vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Tyttöjen kouluun kiinnittymisen on havaittu olevan vahvempaa kuin pojilla (Virtanen & Kuorelahti, 2014). Lakan (2024) mukaan pojilla kouluvastaisuutta ja heikkoa kouluun kiinnittymistä on perusteltu sillä, että he pitävät isiänsä roolimalleina. Hänen mukaansa erityisesti niin sanotut takarivin pojat ottavat mallia isistään, jotka eivät ole kouluttautuneet korkealla. Hänen mukaansa isien valinnat ja niiden tulokset toimivat pojilla todisteena siitä, ettei kouluun tarvitse panostaa (Lakka, 2024, s. 213, 245). Lisäksi heikkoa kouluun kiinnittymistä pojilla aiheutti, kun he kuuntelivat tarinoita isiensä kouluajoista. Isien käyttäytymisestä koulussa on syntynyt poikien keskuudessa legendoja, kun tarinat ovat kertoneet muun muassa koulun sääntöjen rikkomisesta (Lakka, 2023, s. 213). Myös Paul Willis (1984) on tutkinut klassikkoteoksessaan Koulun penkiltä palkkatyöhön, sitä miksi työväenluokkaisista perheistä tulevat oppilaat vastustavat koulunkäyntiä. Hänen mukaansa erityisesti pojat pitävät koulunkäyntiä turhana ja naismaisena. Lisäksi hänen mukaansa pojat ihannoivat maskuliinisuutta ja kovaa työtä, esimerkiksi raskaiden koneiden parissa (Willis, 1984). Ollilan ja kollegojen (2020) tutkimus taas vahvistaa aikaisempien tutkimusten tuloksia siitä, että korkeakouluttautuneiden äitien lapset suorittivat todennäköisemmin toisen asteen tutkinnon, kuin matalasti kouluttautuneiden vanhempien lapset (Ollila ym., 2020).

Kouluun kiinnittymisen on havaittu olevan kaikkein vahvinta alakoulussa (Marks, 2000). Eri tutkimukset osoittavat, että kiinnittyminen heikkenee vuosiluokalta ylemmäs siirryttäessä (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 125; Ulmanen, 2017, s. 34–35, 57). Ulmanen (2017) mukaan kiinnittymisen on selitetty olevan vahvempaa alakoulussa, sillä oppilaat ovat saaneet työskennellä pidempään saman opettajan sekä luokkakavereiden kanssa. Hänen mukaansa yläkouluun siirryttäessä tällainen suhde esimerkiksi opettajiin katoaa, kun jokaista oppiainetta opettaa eri opettaja omin pedagogisin ratkaisuin (Ulmanen, 2017, s. 34). Kouluun kiinnittymisen heikkene mistä selittää yläkouluun siirryttäessä Virtasen ja Pelkosen (2023) mukaan se, että yläkouluikään siirryttäessä osalle lapsista tulee tarve itsenäistyä ja vanhempien antaman tuen määrä kouluun kiinnittymiselle saattaa heiketä (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 125).

Jokainen koulupäivä ja koulupäivän palanen voi siis vaikuttaa oppilaan kouluun kiinnittymiseen tarjoten uusia oppeja sekä kasvamista akateemisesti, että sosiaalisesti (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 24). Oppilaan eteen tuleekin jo yksittäisen koulupäivän aikana monia tilanteita, joissa oppilaan tulee pohtia hänen omaa toimintaansa sekä tavoitteitaan (Ulmanen, 2017, s. 21).

3.3 Kouluun kiinnittymisen merkitys oppilaalle

Kouluun kiinnittyminen on tärkeää, jotta oppilas osallistuisi koulun toimintaan ja saavuttaisi opetussuunnitelman perusteissa olevat sisällöt ja tavoitteet. Kouluun kiinnittymisellä on monia positiivisia hyötyjä ja sen merkitys sekä oppilaalle, että yhteiskunnalle on suuri. Koulutuksen avulla opimme muun muassa hallitsemaan riskejä ja hyödyntämään tarjolla olevia mahdollisuuksia (Kalalahti, 2007). Sergejeffin (2023) mukaan koulu on tärkeä kehitysympäristö, jossa oppilas oppii erilaisia asioita ja kehittyy sosiaalisesti. Lisäksi hänen mukaansa koulussa saadaan tärkeitä kokemuksia siitä, miten yhteisössä tulisia toimia. Sergejeffin mukaan nämä kokemukset rakentavat oppilaan sosiaalista identiteettiä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan (Sergejeff, 2023, s. 16–17). Myös Ulmasen (2017) mukaan kouluun kiinnittymisellä on tärkeä merkitys, sillä oppilaat viettävät koulussa suuren osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Hänen mukaansa koulussa heidän identiteettinsä yksilönä ja ryhmän jäsenenä rakentuu ja he oppivat tärkeitä tulevaisuuden tietoja ja taitoja (Ulmanen, 2017, s. 14). Koulu tarjoaa oppilaalle erilaisia mahdollisuuksia harjoitella, miten yksilö toimii muiden ihmisten kanssa, esimerkiksi harjoittelemalla koulussa tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi koulussa harjoitellaan jatkuvasti sitä, miten yksilö toimii yhteiskunnan jäsenenä.

Lisäksi kouluun kiinnittyminen on merkittävässä roolissa opintojen suorittamisen kannalta, sillä kouluun kiinnittyneet oppilaat keskeyttävät harvemmin opintonsa (Fredricks, Blumenfeld & Paris, 2004), kun taas heikko kouluun kiinnittyminen ennakoi puolestaan koulupudokkuutta (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 14, 34). Kalalahden (2007) mukaan Suomessa nuoret kasvavat vahvan koulutususkon ja koulumenestyksen yhteiskunnassa. Hänen mukaansa Suomessa arvostetaan tutkintoja ja niiden suorittaminen määrittää nuorten tulevaisuuden suuntia. Kalalahden mukaan työuraa vakautetaan korkeakouluttautumisella, pitkäaikaistyöttömyydeltä suojautaan ammatillisin tutkinnoin ja omaa työmarkkina-asemaa voidaan parantaa jatkokouluttautumalla (Kalalahti, 2007). Lisäksi Vanttaja ja kollegat (2019) ovat havainneet tutkimuksessaan, että vähän koulutettujen nuorten yhteiskunnallinen asema on heikentynyt, sillä yleinen koulu-

tustaso on kohonnut ja työmarkkinoille kiinnittyminen on vaikeaa. Lisäksi työmarkkina-ase-
man ja suoritettujen tutkintojen väliset kytkökset ovat voimistuneet (Vanttaja ym., 2019). Opintojen suorittaminen on tärkeää oppilaalle, jotta hänen asemansa työmarkkinoilla olisi vakaa, ja jotta välttyttäisiin esimerkiksi työttömyyden aiheuttamilta haitoilta, kuten taloudellisilta ongelmilta sekä mielenterveysongelmilta. Opintojen suorittaminen ja kouluttautuminen on tärkeää myös yhteiskunnalle, jotta Suomessa pärjättäisiin kansainvälisessä kilpailussa, ja jotta meillä olisi mahdollista ylläpitää hyvinvointivaltiotamme.

Jotta jokaisella olisi yhtäläinen mahdollisuus käydä kouluja, on yhteiskunnan tuettava heikommassa asemassa olevia yksilöitä. Esimerkiksi Vanttajan ja kollegojen (2019) mukaan heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevat perheet tarvitsevat yhteiskunnan tukea, kun heillä itsellään ei ole tarpeeksi resursseja tukea lasta sosiaalisesti, taloudellisesti tai kulttuurillisesti (Vanttaja ym., 2019). Opetushallituksen (2016) mukaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitaan, että perusopetuksen tehtävänä on tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen. Lisäksi sen mukaan opetuksen saavutettavuus ja esteettömyys tulee olla turvattuna. Opetussuunnitelman mukaan perusopetus kartuttaa inhimillistä pääomaa eli osaamista sekä sosiaalista pääomaa kuten ihmisten välisiä yhteyksiä. Sen mukaan nämä yhdessä edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä (Opetushallitus, 2016, s. 18).

Lisäksi oppilaan oppimisen kannalta kouluun kiinnittyminen on tärkeässä asemassa (Sergejeff, 2023, s. 12). Useat tutkimukset ovat osoittaneetkin, että kouluun kiinnittyneet oppilaat menestyvät paremmin koulussa (Fredricks ym., 2004; Virtanen & Pelkonen, 2023). Lisäksi kouluun kiinnittyminen näkyy tulevaisuuden suunnittelussa ja jatkokouluttautumisessa. Koulumyönteisten oppilaiden on havaittu suunnittelevan kouluttautumista korkeammalle kuin koulukielteisten oppilaiden (Vanttaja ym., 2020).

Kouluun kiinnittymisellä on myös tärkeä rooli hyvinvoinnin edistäjänä. Gubbelsin ja kollegojen (2019) mukaan kouluun kiinnittyminen lisää hyvinvointia, kun taas poissaolot lisäävät riskejä syrjäytyä ja heikentävät hyvinvointia. Heidän mukaansa poissaolojen seurauksena voi esiintyä esimerkiksi päihdeongelmia, riskikäyttäytymistä ja mielenterveysongelmia sekä tulevaisuudessa ongelmia työllistymisessä (Gubbels ym., 2019). Lisäksi Wangin, Chowin, Hofkensin ja Salmela-Aron (2014) mukaan tunneperäisen kiinnittymisen heikentyessä hyvinvointi kärsii. Heidän tutkimuksensa mukaan tämä lisää esimerkiksi masennusoireita (Wang, Chow, Hofkens & Salmela-Aro, 2014). Ollilan ja kollegojen (2020) mukaan kouluun kiinnittyminen

lisää oppilaissa kuulumisen tunnetta johonkin yhteisöön ja hyväksytyksi tulemista. Heidän mukaansa nämä ovat olennaisia hyvinvoinnin osa-alueita (Ollila ym., 2020). Kouluun kiinnittymisellä on siis hyvin tärkeä rooli myös oppilaiden hyvinvoinnin edistäjänä.

4 Vanhemmat, vertaiset ja opettaja kouluun kiinnittymisen edistäjinä

Tässä luvussa tulen esittelemään tutkielmani keskeisimmät tulokset, jotka pohjautuvat aiempaan kirjallisuuteen aiheesta. Kouluun kiinnittymistä edistävät erilaiset ympäristöt, joissa oppilas viettää aikaansa. Tällaisia ympäristöjä ovat koulu, vertaiset ja perhe (Appleton, Christenson, Kim & Rescly, 2006). Vanhempien tuki lasten ja nuorten koulunkäynnille on tärkeää, sillä lapset peilaavat usein tekemisiään vanhempiinsa. Vanhempien mielipiteet ja asenteet heijastuvat usein lapsiin, joten olisi tärkeää, että vanhemmat arvostaisivat koulutusta ja puhuisivat siitä myönteiseen sävyyn. Lapset tarvitsevatkin paljon tukea ja hyvän esimerkin näyttämistä koulupolullaan etenemiseen sekä kiinnittyäkseen kouluun. Toisaalta myös vertaisilla on merkitystä oppilaan kouluun kiinnittymiselle. Kaveripiiri voi vaikuttaa joko negatiivisesti tai positiivisesti oppilaan kouluun kiinnittymiseen. Lisäksi opettajalla on suuri rooli oppilaan kouluun kiinnittymisen edistäjänä.

4.1 Vanhempien merkitys kouluun kiinnittymiselle

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa määrätään perusopetuslain nojalla, että koulujen tulee tehdä yhteistyötä kotien kanssa. Lisäksi sen mukaan kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä pyritään edistämään ja tukemaan muun muassa oppilaan kasvua ja kehitystä. Sen mukaan yhteistyö kotien kanssa on osa koulun toimintakulttuuria, ja sitä toteutetaan niin yhteis- kuin yksilötasollakin. Lisäksi opetussuunnitelmassa todetaan, että huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja oppivelvollisuuden suorittamisesta. (Opetushallitus, 2016, s. 35).

Toimivalla kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä tuetaan oppilaan kokonaisvaltaista kouluun kiinnittymistä (Ulmanen, 2017, s. 77). Rafteryn, Grolnickin ja Flammin (2012) mukaan huoltajilla on merkittävä rooli oppilaan kouluun kiinnittymisen edistämisessä. Lisäksi heidän mukaansa kodin ja koulun välisen yhteistyön avulla kotiin voidaan luoda ympäristö, joka edistää koulussa menestymistä (Rafteryn, Grolnickin & Flammin, 2012). Perheen tarjoama tuki ja resurssit oppimiselle sekä tavoitteiden asettelu koulunkäynnille lisäävät kouluun kiinnittymistä (Kiiskilä, Tuomaala, Aunola, Lerkkanen & Kiuru, 2015). Esimerkiksi vanhempien asettaessa lapselleen saavutettavissa olevia tavoitteita lapsen motivaatio koulunkäyntiä kohtaan voi kasvaa. Lisäksi tavoitteiden avulla lapsi tietää, miten hänen tulisi edetä ja mitä häneltä odotetaan. Tavoitteiden saavuttaminen lisää oppilaan minäpystyvyyttä ja kouluun kiinnittymistä. Lisäksi on havaittu, että vanhempien odotukset lapsensa koulunkäynnille vaikuttavat positiivisesti lapsen koulumotivaatioon (Virtanen, 2016, s. 44).

Kouluun kiinnittymisen tukemista tarkasteltaessa on tärkeää huomioida perheiden erilaiset taustat. Ollilan ja kollegojen (2020) mukaan lapset tulevat kouluun erilaisista sosiaalisista lähtökohdista. Heidän mukaansa vanhempien tausta, koulutus ja asenteet koulua kohtaan vaikuttavat siihen, millaiset kyvyt ja mahdollisuudet heillä on tarjota lapsilleen myönteisiä asenteita koulua kohtaan (Ollila ym., 2020). Lisäksi on havaittu, että vanhempien korkeakouluttautuminen ja korkeampi sosioekonominen asema lisäävät oppilaiden myönteisempää suhtautumista kouluun (Vanttaja ym., 2019). Ollilan ja kollegojen (2020) tutkimus nostaa esiin, että erityisesti äitien korkeakouluttautumisella oli väliä, sillä suurin osa lapsista, joiden äidit olivat korkeasti kouluttautuneita suorittavat toisen asteen koulutuksen (Ollila ym., 2020). Korkeakouluttautuneiden äitien lapset ovat myös kiinnittyneempiä kouluun (Li, Lynch, Liu, Lerner, 2011). Lisäksi äidit olivat yleensä niitä, jotka hoitivat lastensa kouluun liittyviä asioita, kuten Wilma-viesteihin vastaamisen (Lakka, 2024, s. 213). Ollilan ja kollegojen (2020) mukaan vanhemmilta omaksutuilta vaikutteilla ja kasvuolosuhteilla on vaikutusta kouluun kiinnittymiselle jo varhaislapsuudesta alkaen. Heidän mukaansa tämä vaikuttaa siihen, miten lapsi omaksuu ja sopeutuu koulun toimintakulttuuriin (Ollila ym., 2020).

Myös Raftery ja kollegat (2012) nostavat esiin, että eri tutkimuksissa on havaittu, että pienituloiset ja vähemmän koulutetut vanhemmat osallistuivat vähemmän lastensa koulunkäyntiin. Heidän mukaansa monilla työväenluokkaisilla vanhemmilla eivät resurssit (aika, raha) riitä tukemaan lastensa koulunkäyntiä (Raftery ym., 2012). Vanttajan ja kollegojen (2019) tutkimus taas osoitti, että suurin osa koulumyönteisten oppilaiden vanhemmista seurasi lastensa kotitehtävien tekoa, kun taas koulukielteisten oppilaiden vanhemmista vain puolet huolehtivat kotitehtävien tehdyksi tulemisesta. Lisäksi tutkimuksen mukaan koulukielteisillä oppilailla ei ollut kotoon rauhallista tilaa työskennellä tai työpöytää kotitehtävien tekoon. Tutkimuksen mukaan tässä ei välttämättä ole kyse vanhempien kiinnostuksen puutteesta vaan siitä, että heillä on esimerkiksi taloudellisia ongelmia (Vanttaja ym., 2019). Lisäksi Rafteryn ja kollegojen (2012) mukaan tutkimukset ovat havainneet, että työväenluokkaiset ja pienituloiset perheet ovat sukulaistensa kanssa tekemisissä, kun taas korkeasti koulutetut ja parempi tuloiset perheet luovat sosiaalisia suhteita muun muassa lastensa koulukavereihin. Heidän mukaansa, jos lasten koulun käynnissä tuli haasteita oli korkeasti koulutetuilla perheillä tukena hyvät sosiaaliset verkostot (Raftery ym., 2012). Hyvät sosiaaliset verkostot lapsen koulukavereihin ja heidän vanhempiinsa auttavat myös siinä, kun esimerkiksi vanhemmat kaipaavat vertaistukea lapsensa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Vanhemmat ovat lastensa ensisijaisia ohjaajia, ja näin ollen voivat vaikuttaa lastensa koulunkäyntiin esimerkiksi puskuroiden heitä kouluun kiinnittymättömyyttä vastaan (Bempechat & Shernoff, 2012). Merkittävä havainto tutkimuksissa on, että vanhempien osallistuminen vaikuttaa eniten lasten asenteisiin ja arvoihin (Raftery ym., 2012). Tämän vuoksi on tärkeää, että vanhemmilla olisi hyvä ja välittävä suhde lapseensa. Kiiskilän ja kollegojen (2015) mukaan vanhemmuustyylyltään lämpimien vanhempien lapset ovat vahvemmin kouluun kiinnittyneitä. Heidän mukaansa lämpimät vanhemmat huomioivat lastensa tunteet, tarpeet ja mielipiteet sekä toimivat johdonmukaisesti lapsen käyttäytyessä tai toimiessa tietyllä tavalla (Kiiskilä ym., 2015).

Kiiskilä ja kollegat (2015) nostavat esiin eri tutkimuksissa esiin nousseita vanhempien ohjauskäytänteitä, jotka ovat vaikuttaneet positiivisesti lasten kouluun kiinnittymiseen. Heidän mukaansa koulusta keskusteleminen, koulun tapahtumiin osallistuminen ja opettajan kanssa käydyt keskustelut ovat lisänneet kouluun kiinnittymistä (Kiiskilä ym., 2015). Lisäksi kotitehtävissä auttaminen ja kulttuurin tarjoaminen ovat lisänneet kouluun kiinnittymistä ja koulussa menestymistä (Raftery ym., 2012).

Vanhemmat voivat ohjata lastensa koulunkäyntiä monella tapaa ja näin ollen osoittaa arvostusta ja mielenkiintoa koulua ja koulutusta kohtaan. Esimerkiksi vanhemmilta saatava tuki on osallistumista lapsen koulunkäyntiin. Tutkimuksissa on havaittu, että perheeltä saatava tuki koulunkäyntiin on positiivisesti yhteydessä kouluun kiinnittymisen kanssa (Virtanen, 2017). Vanhemmat voivat edistää lapsensa kouluun kiinnittymistä esimerkiksi keskustelemalla lapsensa kanssa koulunkäyntiin liittyvistä asioista (Kiiskilä ym., 2015). Esimerkiksi koulupäivän päätteeksi on tärkeää, että vanhempi on kiinnostunut lapsensa asioista. Vanhemmat voivat kysyä aivan arkisia kysymyksiä, kuten mitä oli ruokana tai oliko kiva koulupäivä. Lisäksi kiinnostus lapsen kotitehtäviin ja niissä avustaminen sekä lapselle lukeminen ovat tärkeitä tekijöitä oppilaan kouluun kiinnittymisen kannalta (Bempechat & Shernoff, 2012).

Vaikka Rafteryn ja kollegojen (2012) mukaan vanhempien tuki lasten koulunkäynnille on tärkeää kiinnittymisen saavuttamiseksi, on tärkeää, etteivät vanhemmat ole liian kontrolloivia vaan antavat lapsille myös autonomian kokemuksia. Lasten kokema autonomia edistää motivaatiota sekä parantaa taitoja aloittaa itse esimerkiksi tehtävien tekeminen (Raftery ym., 2012). Kun autonomian kokemukset lisäävät oppilaan itsesäätelytaitoja, myös kognitiivinen kiinnitty-

minen kouluun alkaa vahvistua (Kiiskilä ym., 2015). Autonomian kokemusten myötä lapsi oppii esimerkiksi huolehtimaan itsestään sekä olemaan vastuussa ikätasolleen sopivalla tavalla itsestään ja koulutehtävistään.

Koulun tapahtumiin osallistuminen luo lapsille kuvaa vanhempien kiinnostuksesta koulutyötä kohtaan (Kiiskilä ym., 2015). Vanhempien osallistuessa tapahtumiin lapset pääsevät näyttämään vanhemmilleen, mitä kaikkea he ovat tehneet koulussa. Lapsille on esimerkiksi tärkeää, että he pääsevät näyttämään vanhemmilleen, missä he istuvat luokassa. Lisäksi lasten tärkeisiin päiviin, kuten joulu- ja kevätjuhliin tai esimerkiksi koulun urheilupäivään osallistuminen luo lapsille kuvaa ennen kaikkea siitä, että vanhempia kiinnostaa lapsensa tekemiset, mutta luo myös kuvaa koulun tärkeydestä. Lisäksi koulun tapahtumiin osallistumalla vanhemmat pääsevät tutustumaan muihin vanhempiin, opettajiin ja lapsen koulukaveriin. Huoltajien mukanaolo koulun arjessa ja vanhempaintoiminta rakentavat osaltaan välittävää ja turvallista kouluyhteisöä, joka kannattelee kaikkia lapsia (Sergejeff, 2023, s. 33).

Vanhempien on tärkeää myös osallistua opettajan kanssa käytäviin keskusteluihin (Kiiskilä ym., 2015). Opettajalta vanhemmat saavat tärkeää tietoa lapsensa koulunkäynnistä ja näin ollen he pystyvät myös kotona tukemaan lapsensa koulunkäyntiä. Lapset, joiden vanhemmat suhtautuvat välittävästä ja lämpimästä lastensa koulunkäyntiin kiinnittyvät vahvemmin kouluun (Kiiskilä ym., 2015). Lisäksi hyvä vuorovaikutussuhde opettajan kanssa luo helpotusta arjen kommunikointiin ja ongelmatilanteissa yhteydenotto voi tapahtua molemmin puolin matalalla kynnyksellä. Vanhempien kiinnostus ja tuki koulunkäyntiä kohtaan vahvistavatkin oppilaan kouluun kiinnittymistä.

Grolnickin ja Slowiaczekin (1994) ovat esittäneet kaksi mallia, joilla vanhemmat voivat tukea lastensa koulunkäyntiä. Heidän mukaansa vanhemmat voivat vaikuttaa suoraan lastensa koulunkäyntiin esimerkiksi opettamalla akateemisia taitoja, kuten lukemista. Lisäksi heidän mukaansa vanhemmat voivat toisaalta motivoida kuin huomaamatta lastensa koulunkäyntiä. Heidän mukaansa tällöin vanhemmat luovat koulusta positiivista ja tärkeää kuvaa keskustelemalla lastensa kanssa koulusta sekä viemällä koulussa opitut asiat arkipäivän asioihin (Raftery ym., 2012). Oppilaiden on välillä vaikea ymmärtää, miksi koulussa täytyy opiskella joitain asioita, kun he eivät näe sen opettelussa olevan suoraa hyötyä heidän elämälleen. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että vanhemmat pystyvät viemään koulussa opittuja asioita arkipäivän asioihin.

4.2 Vertaisten merkitys kouluun kiinnittymiselle

Myös oppilaan kaveripiirillä on merkitystä kouluun kiinnittymiselle. Oppilaat viettävät suuren osan ajastaan vertaistensa seurassa, joten he todennäköisesti tulevat vaikuttaneeksi toinen toisiinsa (Juvonen, Espinoza, Knifsend, 2012). Lisäksi Ryanin, Northin ja Fergusonin (2019) mukaan vertaiset tarjoavat toisilleen vaihtoehtoja, miten käyttäytyä ja ajatella. Lisäksi heidän mukaansa toisten reaktiot, joko vahvistavat, ylläpitävät tai muuttavat käyttäytymistä ja uskomuksia (Ryan, North & Ferguson, 2019).

Vertaisten kanssa vietetyllä ajalla voi olla niin positiivisia kuin negatiivisiakin vaikutuksia oppilaan kouluun kiinnittymisen kannalta. Negatiivisena vaikutuksena voidaan pitää kouluun kiinnittymättömyyttä, johon vaikuttaa esimerkiksi, jos vertaiset kiusaavat, sulkevat pois kaveripiiristä tai, jos oppilas saa huonoja kokemuksia sosiaalisista tilanteista (Juvonen ym., 2012). Kiusaaminen voi aiheuttaa oppilaalle esimerkiksi pelon kokemuksia muista ihmisistä tai koulunkäynnistä. Vakavimmillaan kiusaaminen ja porukasta poissulkeminen voivat aiheuttaa kiusatulle syrjäytymistä muusta kouluyhteisöstä. Lisäksi kiusaaminen aiheuttaa kiusatulle tutkimusten mukaan fyysisiä terveysongelmia, masennusta sekä vaikeuksia sopeutua sosiaalisesti muuhun yhteisöön (Ryan ym., 2019). Lisäksi kouluun kiinnittyminen on haastavaa, jos vertaiset pyrkivät työntämään oppilasta pois muusta yhteisöstä tai oppilaalla ei ole ketään, johon tukeutua. Ryanin ja kollegojen (2019) mukaan kiusaajalla puolestaan on käytösongelmia koulussa sekä ongelmia sopeutumisessa ja terveydessä. Lisäksi heidän mukaansa niin kiusaaja kuin kiusattu kärsivät tunneperäisen ja kognitiivisen kiinnittymisen heikkenemisestä (Ryan ym., 2019).

Virtasen ja Pelkosen (2023) mukaan kaverit ovat tärkeitä oppilaille, ja joskus käyttäytyminen voi muokkaantua kaveripiiriin mukaan. Heidän mukaansa vertaiset saattavat aiheuttaa paineita esimerkiksi tietynlaisesta käyttäytymisestä. Heidän mukaansa tämän seurauksena joillekin oppilaille syntyy tarve miellyttää kavereitaan, jotta oma asema kaveripiirissä olisi turvattu (Virtanen & Pelkonen, 2023. s. 140). Käyttäytyminen voi muokkaantua positiiviseksi, esimerkiksi näyttäytyä kiinnostuksena tiettyä oppiainetta kohtaan tai aktiivisuutena oppitunneilla. Vertaisten positiivinen suhtautuminen koulunkäyntiin voi taas edistää oppimista ja koulussa käyntiä. Toisaalta vertaisten miellyttäminen voi näyttäytyä negatiivisena käyttäytymisenä, esimerkiksi koulun sääntöjen rikkomisena tai koulupoissaoloina. Lisäksi kotitehtävien tekemättä jättäminen ja halventava puhe koulusta ovat keinoja, joilla omaa asemaa vertaisryhmässä pyritään vahvistamaan (Ulmanen, 2017, s. 56).

Lisäksi luokat, joissa on paljon kouluun kiinnittymättömiä oppilaita ovat haastavia kouluun kiinnittymisen edistämisen kannalta, sillä tällaisissa luokissa on esimerkiksi hankala muodostaa ystävyysseuroja, jotka edistäisivät koulunkäyntiin osallistumista (Juvonen ym., 2012). Toisaalta ongelmaikäyttäytyminen on rajautunut yleensä vain tiettyihin kaveriporukoihin, jotka viettävät aikaa vain toistensa seurassa. Ongelmakäyttäytymisen rajautumista ovat tutkineet myös Juvonen ja kollegat (2012), joiden mukaan oppilaat hakeutuvat usein seuraan, jossa on samankaltaisia ihmisiä kuin he itse ovat. Heidän mukaansa näin ollen kouluun kiinnittyneet oppilaat viettävät aikaa yleensä kouluun kiinnittyneiden oppilaiden kanssa ja kouluun kiinnittymättömät oppilaat hakeutuvat seuraan, jossa ei olla kiinnittyneitä koulutyöhön (Juvonen ym., 2012). Myös Ulmasen tutkimus osoittaa kouluun kiinnittymisen olevan parempaa, kun oppilas viettää aikaa kavereiden kanssa, jotka panostavat koulutyöhön (Ulmanen, 2017, s. 56). Kouluun kiinnittymisen kannalta voidaan siis pitää tärkeänä, että oppilas viettää aikaa vertaisten kanssa, jotka osoittavat kiinnostusta koulutyötä kohtaan.

Kouluun kiinnittymättömyys näkyy vertaissuhteissa myös siinä, miten vertaiset odottavat toistensa käyttäytyvän koulussa ja millaisia asenteita he välittävät toisilleen. Ulmasen (2017) mukaan esimerkiksi vertaissuhteissa ilmenevällä sosiaalisella jännitteellä on vaikutusta oppilaan kouluun kiinnittymiselle. Hänen tutkimuksensa mukaan kiinnostuksen osoittaminen koulutyötä kohtaan aiheutti vertaissuhteissa muun muassa halveksuntaa. Lisäksi hänen mukaansa esimerkiksi avun pyytäminen oppitunnilla oli häpeällistä (Ulmanen, 2017, s. 51). Vertaissuhteissa saattaa syntyä myös erilaisia rooleja sen jäsenille. Ryanin ja kollegojen (2019) mukaan vertaisryhmissä syntyy usein myös erilaisia hierarkioita, jossa oppilaalla on tietty maine tai asema ryhmässä. Heidän mukaansa suositut ja pidetyt oppilaat menestyvät hyvin koulussa, sillä heillä on muun muassa hyvä sosiaalinen verkosto ympärillään. Lisäksi pidetyt oppilaat ovat usein valmiita auttamaan toisia ja vertaiset haluavat työskennellä puolestaan heidän kanssaan (Ryan ym., 2019). Myös Willis (1984) nostaa teoksessaan esille erilaisten roolien syntyminen. Hän kuvaa kouluvastaisia oppilaita, jotka ovat yleensä poikia, termillä ”kaveri”. Hänen mukaansa ”kaverit” pyrkivät kaikin keinoin vastustelemaan koulunkäyntiä, kiusaavat harkitusti, pyörittelevät silmiä esimerkiksi opettajan ohjeille ja aiheuttavat ylimääräistä liikehdintää luokassa (Willis, 1984, s. 13–16). Roolit ja hierarkiat ovat luokassa yleensä yleisesti tunnettuja, ja jokainen luokan oppilas tietää esimerkiksi ketkä ovat luokan ”kavereita” tai suosittuja oppilaita.

Oppilaiden vanhetessa ja siirtyessä luokka-asteilta ylemmäs vertaisten asenteiden merkitys koulunkäynnille tulee yhä näkyvämmäksi oppilaan omissa mielipiteissä. On havaittu, että on-

gelmakäyttäytyvien vertaisten seura on haitallisempaa vanhemmille oppilaille kuin nuoremille (Li ym., 2011). Lisäksi Ulmasen (2017) tutkimuksessa osoitettiin, että alakoulun kuudesluokkalaiset panostivat koulutyöhön todennäköisemmin, vaikka vertaisten suhtautuminen oli kielteistä. Hänen mukaansa yläkoulun kahdeksaluokkalaiset puolestaan pyrkivät samaistumaan enemmän vertaisiin ja näin ollen negatiiviset asenteet koulua kohtaan heijastuvat heidän käytökseensä (Ulmanen, 2017, s. 52).

Vertaisilla voi olla myös positiivinen yhteys oppilaan kouluun kiinnittymisen kannalta. Kaverit toimivat usein tukena emotionaalisesti ja sosiaalisesti (Juvonen ym., 2012). Lisäksi Ryanin ja kollegojen (2019) mukaan vertaiset ovat tärkeässä roolissa kouluun kiinnittymisen kannalta, sillä he tarjoavat toisilleen myös yhteenkuuluvuuden tunteita. Heidän mukaansa oppilaiden luodessa suhteita vertaisiinsa, he uskovat näin ollen muiden auttavan heitä tarpeen tullessa sekä ovat kiinnostuneempia ympäröivästä maailmasta (Ryan ym., 2019). Kaverit toimivat tukena esimerkiksi uusissa ja jännittävissä tilanteissa. Ja uuden asian tai tilanteen tullessa vastaan oppilaan on helpompi aloittaa siinä toimiminen, kun oppilaalla on joku tuttu ja turvallinen ihminen tukena. Esimerkiksi Virtasen ja Pelkosen (2023) mukaan oppilaiden siirtyessä alakoulusta yläkouluun on tärkeää huomioida, että jo yksikin kaveri voi olla tukena tässä suuressa muutoksessa. Heidän mukaansa jo yhden kaverin saaminen samalle luokalle voi edistää oppilaan koulunkäyntiä (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 139).

Kouluun kiinnittymistä lisää myös, kun vertaiselle voi jakaa opiskeluun liittyvät huolet sekä saada tukea, apua ja rohkaisua (Ulmanen, 2017, s. 51). Oppilaan kouluun kiinnittymisen kannalta on tärkeää, että hän voi esimerkiksi puhua jollekin hankalista tehtävistä tai luoda yhdessä vertaisen kanssa positiivisia kokemuksia koulusta. Virtasen (2016) mukaan tytöt panostavatkin enemmän sosiaalisiin suhteisiin, muodostamalla myönteiset suhteet vertaisiinsa ja vanhempiinsa. Hänen mukaansa tällä on vaikutusta muun muassa siihen, että heillä on runsaasti sosiaalisia suhteita, jotka puskuroivat heitä heikkoa kouluun kiinnittymistä vastaan (Virtanen, 2016, s. 43). Lin ja kollegojen (2011) tutkimuksen mukaan tytöt ovatkin yleensä toiminnallisesti sitoutuneempia koulunkäyntiin kuin pojat (Li ym., 2011). Myös Pöysän (2020) tutkimuksessa havaittiin tyttöjen kouluun kiinnittymisen olevan vahvempaa kuin pojilla (Pöysä, 2020, s. 41). Lisäksi Ulmasen (2017) mukaan oppilaan kuulumisen yhteisöön tai kaveripiiriin lisää oppilaissa koulutyön merkityksellisyyttä sekä oppimisen iloa. Hänen mukaansa kuulumisen kokemus lisää luottamuksellista ja turvallista opiskeluilmapiiriä ja näin ollen rohkaisee koulutyöhön panostamista (Ulmanen, 2017, s. 51).

4.3 Opettajan merkitys kouluun kiinnittymiselle

Opettajalla on tärkeä rooli oppilaan kouluun kiinnittymisen kannalta. Opettaja toimii muun muassa oppilaan tukijana, roolimallina sekä turvallisen ja mukavan kouluyhteisön luojana. Oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutus on keskeisessä roolissa, jotta oppilas oppisi ja kokisi olonsa turvalliseksi ja välitetyksi koulun arjessa. Oppilaan ja opettajan välisen hyvän vuorovaikutussuhteen luominen vaatii aikaa sekä sitoutumista opettajalta (Muhonen, Vasalampi, Poikkeus, Rasku-Puttonen & Lerkanen, 2016). Suomessa tällainen onkin mahdollista alakoulussa, kun yksi opettaja opettaa monta vuotta samaa luokkaa. Lisäksi on havaittu, että vuorovaikutussuhde sekä luottamus kasvavat, kun oppilas ja opettaja saavat viettää monta vuotta yhdessä (Ulmanen, 2017; Muhonen ym., 2016). Toisaalta yläkouluun siirryttäessä opettajan ja oppilaan pitkäaikainen suhde loppuu, kun jokaista oppiainetta opettaa eri opettaja, omin pedagogisin ratkaisuin (Ulmanen, 2017, s. 34). Yläkouluun siirtyminen voi haastaa oppilaan kouluun kiinnittymistä, kun hänen täytyy totutella vaihteleviin ympäristöihin. Lisäksi oppilaan on tunnistettava uusien opettajien ja vertaisten odotukset esimerkiksi omalle toiminnalleen (Ulmanen, 2017, s. 34).

Hyvä vuorovaikutussuhde sekä opettaja omalla toiminnallaan voivat edistää oppilaan kouluun kiinnittymistä. Tutkimuksissa on havaittu, että opettajan ja oppilaan lämmin ja positiivisia tunteita herättävä suhde toisiinsa vaikuttaa myönteisesti kouluun kiinnittymiseen (Muhonen ym., 2016). Ulmanen (2017) mukaan opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus voi lisätä oppilaan kouluun kuulumisen kokemusta. Hänen mukaansa kuulumisen kokemus luo oppilaalle kokemusta koulutyön merkityksellisyydestä sekä on yhteydessä koulutyöhön liittyviin tunteisiin (Ulmanen, 2017, s. 30).

Lisäksi kouluun kiinnittymisen edistämiseksi on tärkeää, että opettajalla ja oppilaalla on hyvät välit toisiinsa. Tuen ja kannustuksen saaminen opettajalta voivat lisätä oppilaan mielenkiintoa koulutyötä kohtaan ja lisätä kouluun kiinnittymistä. Ulmanen (2017) mukaan opettaja voi tukea tavoitteellisesti oppilaan kokemusta koulutyön merkityksellisyydestä, oppimisen ilosta sekä kokemusta kouluyhteisön jäsenyydestä. Lisäksi hänen mukaansa, kun oppilas kokee saavansa opettajalta arvostusta, tukea ja hyväksyntää hän omaksuu todennäköisemmin akateemiset tavoitteet. Lisäksi Ulmanen mukaan oppilaat ovat tällöin kiinnostuneita opiskelusta ja saavat siitä nautintoa enemmän kuin muut, näin ollen oppilaat myös kiinnittyvät koulun tarjoamiin aktiviteetteihin (Ulmanen, 2017, s. 75).

Opettaja ja oppilas viettävät suuren osan koulupäivästä, mutta myös oppilaan lapsuudesta ja nuoruudesta yhdessä ja näin ollen myös toisten erilaiset tunteet ja tavat tulevat tutuiksi. Skinnerin ja Pitzerin (2012) mukaan opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde on vastavuoroista. Heidän mukaansa esimerkiksi ahkera työn tekeminen ja ilo välittyvät toinen toisilleen (Skinner & Pitzer, 2012). Hyvä vuorovaikutussuhde luo hyvää ilmapiiriä, joka taas edistää kouluun kiinnittymistä. Lisäksi tunteet, joita opettaja kokee oppitunnin aikana, kuten tyytyväisyys oppilasta kohtaan lisäävät oppilaan kouluun kiinnittymisen edistymistä (Muhonen ym., 2016).

Jotta opettaja voi edistää oppilaan kouluun kiinnittymistä on tärkeä, että opettaja tuntee oppilaansa. Ulmasen (2017) mukaan kodin ja koulun välinen yhteistyö auttaa opettajaa tuntemaan paremmin oppilaansa. Hänen mukaansa tämä taas helpottaa opettajaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa (Ulmanen, 2017, s. 77). Lisäksi kouluun kiinnittymisen kannalta on tärkeää, että opettaja pyrkii luomaan oppilaisiinsa hyvät suhteet. Ryanin ja kollegojen (2019) mukaan opettajan on tärkeää tutustua oppilaisiinsa. Heidän mukaansa toisiin tutustuminen on tärkeää ennen kuin varsinaisten koulutehtävien tekeminen alkaa. Lisäksi heidän mukaansa on tärkeää, että opettaja jakaa oppilaille myös jotain itsestään (Ryan ym., 2019).

Opettaja voi edistää erilaisin toimin oppilaan kuulumista vertaisryhmään (Ulmanen, 2017, s. 28). Opettajalla onkin tärkeä rooli esimerkiksi siinä, että hän tukee jokaista oppilasta oman vertaisryhmän löytämisessä. Esimerkiksi lukuvuoden alussa on tärkeää, että opettaja käyttää aikaa siihen, että oppilaat voivat tutustua toisiinsa, esimerkiksi erilaisten leikkien avulla (Ryan ym., 2019). Lisäksi opettajan on tärkeää puuttua esimerkiksi kiusaamiseen ja syrjintään sekä edistää luokassa hyvää ilmapiiriä. Vaikka hyvän ryhmähengen luominen vaatisi lukuvuoden alussa opettajalta enemmän töitä, on sen luominen tärkeää koko lukuvuoden sujumuuden kannalta. Hyvän ilmapiirin ansioista luokasta tulee oppilaalle paikka, jossa on turvallista ja mieluista olla sekä opiskella. Kun luokassa on hyväksyvä ilmapiiri, vertaissuhteiden luominen on helpompaa ja oppiminen on mukavaa.

Lisäksi on tärkeää, että opettaja pyrkii välttämään opetuksessaan liiallista ja turhaa kuormitusta (Koulu Kunnossa, 2020–2023). Esimerkiksi mahdollisuuksien mukaan kokeiden sijoittelu eri viikoille vähentää kuormitusta. Lisäksi kotitehtävien määrää tarkkailemalla voidaan vähentää kuormitusta, joka aiheuttaa riskejä väsymiseen ja kouluun kiinnittymättömyyteen. Opettajan on tärkeää myös vaihdella esimerkiksi työtapoja, eriyttää tehtäviä niin ylös- kuin alaspäin sekä vaihdella arviointimenetelmiä esimerkiksi formaalisen arvioinnin ja suullisten kokeiden avulla (Koulu Kunnossa, 2020–2023). Monipuolisin opetus- ja arviointimenetelmin voidaan pyrkiä

takaamaan jokaiselle oppilaalle sopiva tapa opiskella ja tehdä opiskelusta mieluista. Itselle mieluinen tapa opiskella lisää motivaatiota koulunkäyntiä kohtaan.

Yhtenä kouluun kiinnittymistä edistävänä tekijänä nähdään oppilaan motivaatio koulunkäynnille. Kouluun kiinnittymistä edistää, kun opettajat tarjoavat oppilaille tarpeeksi hauskoja, mutta haastavia tehtäviä sekä rohkaisevat oppilaita seuraamaan omia tavoitteitaan (Skinner & Pitzer, 2012). Lisäksi erilaisten tukimuotojen antaminen oppilaalle voi edistää kouluun kiinnittymistä. Kuten koulunkäynninohjaaja, eriyttävät tehtävät ja palkinnot tiettyjen asioiden saavuttamisen jälkeen voivat toimia tukimuotoina, jotka edistävät koulunkäyntiä. Opettajan tuki on erityisen merkityksellistä niille oppilaille, joilla on suurempi riski etäännyä koulusta (Ulmanen, 2017, s. 28).

Lisäksi opettajalla on tärkeä rooli esimerkin näyttäjänä. Oppilaiden on tärkeää tiedostaa, että epäonnistumiset kuuluvat elämään ja niistä pääsee yli. Opettajien ei tarvitse olla täydellisiä, sillä Skinnerin ja Pitzerin (2012) mukaan opettajien on tärkeää näyttää oppilaille myös, että hekin epäonnistuvat joskus. Lisäksi heidän mukaansa on tärkeää näyttää, miten epäonnistumisia käsitellään (Skinner & Pitzer, 2012). Epäonnistumisten ja niistä ylipääsemisen näyttäminen on siis tärkeää, jotta oppilas voisi oppia myös ymmärtämään ja toimimaan epäonnistumisen hetkillä. Tällöin, jos koulussa tulee vastaan epäonnistumisia oppilas ei lannistu ja jatkaa yrittämistä. Tämä on tärkeää esimerkiksi koulunkäynnin jatkuvuuden kannalta.

Opettaja luo pedagogiikallaan luokahuoneeseen toimivia tapoja työskennellä ja hallitsee sillä luokkaa. Koulu kunnossa -hankkeen (2020–2023) mukaan oppituntien selkeä rakenne sekä rutiinit niin koulupäivän kuin yksittäisen oppituntin aikana ovat keskeisimpiä kouluun kiinnittymistä edistäviä tekijöitä (Koulu Kunnossa, 2020–2023). Rutiinien avulla oppilaat tietävät, mitä seuraavaksi tapahtuu ja mitä heiltä odotetaan. Rutiinit luovat turvallisuutta ja selkeyttä oppilaan koulupäivään, jolloin myös oppiminen on helpompaa.

Lisäksi on tärkeää, että opettaja luo omalla pedagogiikallaan luokkaan oppilaita osallistavia työtapoja. Osallistumalla luokan toimintaan oppilaat saavat autonomian kokemuksia ja kokemuksia siitä, että heidän mielipiteillään on väliä. Sergejeffin (2023) mukaan osallistavan työtavan avulla oppilaat pääsevät osallistumaan niin oman koulutyönsä kuin ryhmänsä toiminnan suunnitteluun. Hänen mukaansa esimerkiksi tavoitteiden asettelu, erilaisten ratkaisujen tekeminen yhdessä keskustelemalla sekä pohtimalla luovat oppilaille kokemuksia siitä, että he tulevat kuulluiksi ja arvostetuiksi (Sergejeff, 2023, s. 51). Lisäksi Ulmanen (2017) mukaan osa opettajan ammattitaitoa on tunnistaa tavat, joilla osallistaa oppilasta hänen taitotasonsa mukaisesti.

Ulmanen tutkimuksessa tuli ilmi, että tarjoamalla vaihtoehtoja opettaja tukee oppilaan pystyvyyden ja autonomian kehittymistä sekä valinnanvapautta (Ulmanen, 2017, s. 76). Lisäksi opettajan pedagogisten ratkaisujen avulla voidaan ohjata oppilaan toimintaa kouluympäristössä, joka rakentaa kokonaisvaltaista suhdetta koulutyöhön (Ulmanen, 2017, s. 28). Oppilas sitoutuu koulunkäyntiin tuntiensa olevansa osa kouluyhteisöä, ja tällöin myös poissaolojen riski heikkenee (Sergejeff, 2023, s. 51).

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää kirjallisuuskatsauksen menetelmin, millainen vaikutus vanhemmilla, opettajalla ja vertaisilla on oppilaan kouluun kiinnittymiselle. Kouluun kiinnittyminen on moniulotteinen ilmiö, joka koostuu eri kiinnittymisen ulottuvuuksista. Näitä ulottuvuuksia ovat kognitiivinen, tunneperäinen ja toiminnallinen kiinnittyminen. Kouluun kiinnittymisellä on tärkeä merkitys esimerkiksi koulussa menestymisen ja hyvinvoinnin kannalta sekä koulupudokkuuden ehkäisemiseksi (Fredricks ym., 2004; Virtanen & Pelkonen, 2023; Gubbels ym., 2019). Tutkielmassani tarkastelin opettajan, vanhempien ja vertaisten roolia kouluun kiinnittymisen edistäjinä. Saamieni tulosten perusteella heillä kaikilla on vaikutusta oppilaan kouluun kiinnittymiselle.

Kognitiivisen kouluun kiinnittymisen kannalta vanhempien asenteilla, koulutuksella ja taustoilla on merkitystä siinä, millaisia asenteita he tarjoavat lapselleen (Ollila ym., 2020). Myönteisten asenteiden tarjoaminen on tärkeää, jotta lapsen suhtautuminen koulunkäyntiä kohtaan olisi mahdollisimman positiivinen ja kognitiivinen kiinnittyminen koulutyöhön olisi mahdollista. Vanhempien ja opettajan on tärkeä tarjota oppilaalle myös autonomian kokemuksia, sillä ne parantavat oppilaan itsesäätelytaitoja sekä motivaatiota koulunkäynnille (Raftery ym., 2012; Kiiskilä ym., 2015). Opettaja voi myös omilla pedagogisilla ratkaisuisillaan edistää oppilaan kognitiivista kouluun kiinnittymistä. Esimerkiksi työtapojen vaihtelu, tehtävien eriyttäminen ja tavoitteiden asettelu lisäävät oppilaan kognitiivista kiinnittymistä (Koulu kunnossa -hanke, 2020–2023; Skinner & Pitzer, 2012; Sergejeff, 2023, s. 51). Lisäksi kognitiivisen kiinnittymisen kannalta on merkityksellistä, että oppilas viettää aikaa vertaisten kanssa, jotka ovat kiinnostuneita koulunkäynnistä ja arvostavat koulutusta. Kiinnittymisen havaittiin olevan vahvempaa, kun oppilas viettää aikaa vertaisten kanssa, jotka panostavat kouluun (Ulmanen, 2017, s. 56).

Toiminnallisen kouluun kiinnittymisen kannalta on tärkeää, että vanhemmat seuraavat lastensa kotitehtävien tekemistä, lukevat heille, tarjoavat kulttuurillisia kokemuksia ja osallistuvat koulun tapahtumiin (Vanttaja ym., 2019; Kiiskilä ym., 2015; Raftery ym., 2012; Bempechat & Shernoff, 2012). Myös opettaja voi omilla toimillaan edistää toiminnallista kiinnittymistä. Esimerkiksi tarpeeksi haastavat, mutta hauskat tehtävät auttavat pitämään oppilaan mielenkiintoa yllä (Finn & Pitzer, 2012). Myös opettajan oppilaita osallistava työtapo edistää toiminnallista kiinnittymistä, kun oppilas pääsee suunnittelemaan omaa toimintaansa (Sergejeff, 2023, s. 51).

Lisäksi erilaisten pedagogisten ratkaisujen avulla opettaja voi ohjata oppilaan toimintaa koulu-ympäristössä (Ulmanen, 2017, s. 28). Oppilaan on helpompi aloittaa toiminta, kun Ulmasen (2017) mukaan vertaiset tukevat, auttavat ja rohkaisevat toisiaan (Ulmanen, 2017, s. 51). Lisäksi toiminnallinen kiinnittyminen vahvistuu, kun oppilas huomaa, että myös vertaiset panostavat kouluun ja ovat aktiivisia oppitunneilla.

Tunneperäisen kiinnittymisen kannalta tärkeää on, että vanhemmat ovat vanhemmuustyyliltään lämpimiä, eli huomioivat lapsensa tunteet ja tarpeet (Kiiskilä ym., 2015). Osallistumalla koulun tapahtumiin vanhemmat luovat omalta osaltaan turvallista ja välittävää koulu-yhteisöä kaikille lapsille (Sergejeff, 2023, s. 33). Vanhempien ja opettajan väliset keskustelut tukevat omalta osaltaan lapsen koulunkäyntiä (Kiiskilä ym., 2015). Vanhemmat luovat kuvaa lapselleen koulun tärkeydestä ja siitä, että lapset ovat heille tärkeitä. Lisäksi opettaja voi omilla toimillaan vaikuttaa tunneperäisen kiinnittymisen vahvistumiseen. Opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde on vastavuoroista ja lämmin vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä (Muhonen ym., 2016; Skinner & Pitzer, 2012). Opettajan ja oppilaan välinen lämmin vuorovaikutussuhteensa luo myös välittävää ja turvallista kuvaa koulusta. Tunneperäisen kiinnittymisen kannalta on lisäksi tärkeää, että opettaja edistää vertaisryhmään kuulumista (Ulmanen, 2017, s. 28). Opettajan on tärkeää puuttua kiusaamiseen ja syrjintään, sillä luokan hyvä ilmapiiri edistää oppimista ja kouluun kiinnittymistä. Vertaissuhteissa onkin tärkeää löytää kavereita, jotka kannustavat, rohkaisevat ja tukevat (Ulmanen, 2017, s. 51; Juvonen ym., 2012). Tärkeää on myös, että oppilas saisi olla oma itsensä kaveripiirissä. Esimerkiksi kaveripiirin miellyttäminen voi johtaa esimerkiksi negatiiviseen käyttäytymiseen tai halventavaan puheeseen koulusta (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 140; Ulmanen, 2017, s. 56). Tutkielmani tulokset vastasivat ennako-oletuksiani siitä, että vanhemmilla, vertaisilla ja opettajalla on merkitystä oppilaan kouluun kiinnittymiselle.

Toteutin tutkielmani kirjallisuuskatsauksena, jolloin muiden tekemät tutkimukset olivat tiedonlähteinäni. Toisten tekemien töiden kunnioittaminen on tärkeää, ja niitä pyrin kunnioittamaan viimeisimpien Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) ohjeiden mukaisesti, esimerkiksi oikeanmukaisella viittaustekniikalla sekä raportoimalla tuloksista avoimesti, puolueettomasti ja oikeudenmukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023). Aineistonkeruu oli hieman haastavaa, sillä Oula-finna ei tuottanut suomenkielisiä hakutuloksia juuri ollenkaan. Kansainvälisten tietokantojen avulla tiedonhankinta oli helpompaa, sillä hakutulokset tuottivat tutkimukseni kannalta paljon hyviä lähteitä. Eniten lähteitä löysin, kun hyödynsin lumipalloeefektiä,

eli selasin löytämieni lähteiden lähdeluettelot ja valikoin sieltä tutkielmani kannalta relevantit lähteet.

Tutkielmani luotettavuutta tulee pohtia kansainvälisten lähteiden käytössä. Kansainvälisiä lähteitä käyttäessä on huomioitava se, että Suomessa peruskoulu on ilmainen kaikille, mutta muualla vanhempien taloudellisella tilanteella voi olla merkitystä kouluun pääsemisessä. Lisäksi kansainvälisesti on havaittavissa enemmän eliittikouluja, jolloin esimerkiksi koulun resurssit ovat kaiken suhteen paremmat. Tutkielmani luotettavuutta lisää toisaalta se, että lähdeaineistoni on hyvin monipuolista ja mukana on myös paljon tuoreita tutkimuksia.

Kouluun kiinnittyminen on todella moniulotteinen ilmiö. Monet eri asiat vaikuttavat siihen merkittävästi, kuten statustekijät, esimerkiksi oppilaan perherakenne, sukupuoli ja ikä (Virtanen & Kuorelahti, 2014). Kandidaatin tutkielman rajallisuuden vuoksi olen joutunut rajamaan aiheitani siten, että olen tarkastellut tutkielmassani vain vertaisten, opettajan ja vanhempien roolia oppilaan kouluun kiinnittymiselle. On kuitenkin huomioitava, etteivät nämä ole ainoita asioita, jotka vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Aiheen rajauksellani ei kuitenkaan poissuljeta muita vaikuttavia tekijöitä.

Kouluun kiinnittymistä koskeva tutkimus keskittyy tällä hetkellä suurimmaksi osaksi yläkoulun ja toisen asteen siirtymien väliin. Tätä tutkielmaa aloittaessa tarkoitukseni oli tarkastella kouluun kiinnittymistä alakoulu kontekstissa, mutta hyvin pian minulle selvisi, ettei tutkimusta ole juuri lainkaan, ja ikähaarukkaa oli laajennettava. Tässä on selvästi havaittavissa tutkimusaukko, jota voisin lähteä tutkimaan pro gradu -tutkielmassani. Tutkielma tuottaisi tällöin merkittävää uutta tutkimustietoa, jolla voisimme puuttua yhä nuorempien lasten heikkoon kouluun kiinnittymiseen, ja tämän myötä vaikuttaa positiivisesti heidän hyvinvointiinsa.

Jatkotutkimuksessa voitaisiin tutkia myös kyläkoulujen merkitystä oppilaan kouluun kiinnittymiselle. Kyläkouluissa kouluyhteisö on hyvin tiivis, kun taas suuremmissa kouluissa yhteistyötä muiden luokkien tai opettajien kanssa ei voida toteuttaa samalla tavalla. Lisäksi kyläkouluissa myös vanhemmat ovat koulun toiminnassa mukana tiiviimmin. Jatkotutkimuksessa voitaisiin selvittää kyläkoulujen ja suurempien koulujen eroja siinä, millaista yhteistyötä he tekevät koulun sisällä sekä vanhempien kanssa, jolla voisi edesauttaa oppilaan kouluun kiinnittymistä.

Lähteet

- Appleton, J.J., Christenson, S.L., Kim, D. & Reschly, A.L. (2006). Measuring Cognitive and Psychological Engagement: Validation of the Student Engagement Instrument. *Journal of School Psychology, 44*(5), 427–445. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.04.002>
- Auvinen, A. (20.11.2023). Kiva kun tulit välillä kouluun. *YLE*. Haettu osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20060146>
- Bempechat, J. & Shernoff, D.J. (2012). Parental Influences on Achievement Motivation and Student Engagement. Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 315–342). New York: Springer.
- Booth, A., Sutton, A., Clowes, M. & Martyn-St James, M. (2022). *Systematic Approaches to a Successful Literature Review*. 3.p. Lontoo: Sage.
- Christenson, S. L., Reschly, A. L. & Wylie, C. (2012). Epilogue. Teoksessa Christenson, S.L., Reschly, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 813–817). New York: Springer.
- Finn, J. D. & Zimmer, K. S. (2012). Student Engagement: What Is It? Why Does It Matter? Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 97–131). New York: Springer.
- Finlex (25.11.2022). *Laki perusopetuslain 26§:n muuttamisesta*. Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220947>
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C. & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research, 74*(1), 59–109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>
- Fredricks, J.A. & McColskey, W. (2012). The Measurement of Student Engagement: A Comparative Analysis of Various Methods and Student Self-report Instruments. Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 763–782). New York: Springer.
- Gubbels, J., van der Put, C. E. & Assink, M. (2019). Risk Factors for School Absenteeism and Dropout: A Meta-Analytic Review. *Journal of Youth and Adolescence, 48*, 1637–1667. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01072-5>
- Juvonen, J., Espinoza, G. & Knifsend C. (2012). The Role of Peer Relationships in Student Academic and Extracurricular Engagement. Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 387–401). New York: Springer.

- Kalalahti, M. (2007). Opiskeluympäristöstä koulumyönteisyyttä. *Kasvatus : Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 38(5), 417–431.
- Kiiskilä, K., Tuomaala, S., Aunola, K., Lerkkanen, M.-K. & Kiuru, N. (2015). Vanhemmuus-tyyliin ja koulunkäyntiin liittyvien ohjaukseen yhteydet lasten kouluun sitoutumiseen. *Kasvatus : Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 46(4), 349 – 363.
- Koulu Kunnossa -hanke. (2020–2023). *Varhainen puuttuminen koulupoissaoloihin. Opas opettajille*. Haettu osoitteesta: <https://www.koulukunnossa.fi/poissaolomalli/>
- Lakka, L. (2024). *Takarivin tekstikäytänteet*. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9671-2>
- Li, Y., Lerner, J.V. & Lerner, R.M. (2010). Personal and Ecological Assets and Academic Competence in Early Adolescent: The Mediating Role of School Engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(7), 801-815. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9535-4>
- Li, Y., Lynch, A.D., Kalvin, C., Liu, J. & Lerner, R.M. (2011). Peer relationships as a context for the development of school engagement during early adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 35(4), 329–342. <https://doi.org/10.1177/0165025411402578>
- Marks, H.M. (2000). Student engagement in instructional activity: Patterns in the elementary, middle, and high school years. *American Educational Research Journal*, 37(1), 153–184. <https://doi.org/10.2307/1163475>
- Muhonen, H., Vasalampi, K., Poikkeus, A-M., Rasku-Puttonen, H. & Lerkkanen, M-J. (2016). Lämmin opettaja-oppilassuhde edistää kouluun sitoutumista. *Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 47 (2), 112–124.
- Mustajoki, H. & Kohonen, I. (2021). *Mikä ihmeen tutkimusetiikka?* Haettu osoitteesta <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/mika-ihmeen-tutkimusetiikka>
- Ollila, P., Koivisto, A-M., Karvonen, S. & Lindfors, P. (2020). Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen koulu-yhteisöön yhteyden yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(5–6), 494–506. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020112593251>
- Opetushallitus. (2016). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (4. p.)*. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. (2023). *Kouluterveyskysely 2023: Kouluilla ja oppilaitoksilla on näköalapaikka lasten ja nuorten hyvinvointiin*. Haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/kouluterveyskysely-2023-kouluilla-ja-oppilaitoksilla-nakoalapaikka-lasten-ja-nuorten>
- Pöysä, S. (2020). *Students' Situational Engagement in Lower Secondary School*. (Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8382-6>

- Raftery, J.N., Grolnick, W.S. & Flamm, E.S. (2012). Families as Facilitators of Student Engagement: Toward a Home-School Partnership Model. Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 343–364). New York: Springer.
- Ryan, A.M., North, E.A. & Ferguson, S. (2019). Peers and engagement. Teoksessa Fredricks, J.A., Reschly, A.L. & Christenson, S.L (toim.), *Handbook of Student Engagement Interventions: Working with Disengages Students*. (s. 73-85). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-813413-9.00006-1>
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>
- Sergejeff, J. (2023). *Yhteisellä koulutiellä: Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-924-0>
- Skinner, E.A. & Pitzer, J.R. (2012). Developmental Dynamics of Student Engagement, Coping, and Everyday Resilience. Teoksessa Christenson, S.L., Reschy, A. L. & Wylie, C. (toim.), *Handbook of research on student engagement* (s. 21–44). New York: Springer.
- Suomen Tietotoimisto. (29.11.2019). *Tutkimus: Koulutusmahdollisuuksien eriarvoistuminen alkaa ennen kouluikää*. YLE. Haettu osoitteesta <https://yle.fi/a/3-11093433>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu osoitteesta https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Ulmanen, S. (2017). *Miten kiinnittyä kouluun?: Oppilaiden näkökulma koulutyöhön kiinnittymisen haasteisiin*. (Väitöskirja, Tampere University Press). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0465-2>
- Vanttaja, M., Ursin Af, P. & Järvinen, T. (2019). Kouluun sitoutumattomien nuorten tausta ja tulevaisuusodotukset. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(5–6), 491–503. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019112744455>
- Vilka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Helsinki: Art House.

- Virtanen, T. (2016). *Student Engagement in Finnish Lower Secondary School*. (Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6783-3>
- Virtanen, T. (2017). Näkökulmia oppilaan kouluun kiinnittymiseen. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti*, 27(2), 4–13. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202110265377>
- Virtanen, T. & Kuorelahti, M. (2014). *Koulupinnaaminen – kouluun kiinnittymisen keskeisin ongelma*. Teoksessa: Aro, M., Määttä, S., Kiiveri, L., Kairaluoma, L. (toim.), *Otetta opintoihin* (1. p.) (s. 104–112). Porvoo: Bookwell Oy.
- Virtanen, T., & Pelkonen, J. (2023). *Poissa porukasta: Vahvista kouluun kiinnittymistä ja puutu poissaoloihin*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Wang, M-T., Chow, A., Hofkens, T. & Salmela-Aro, K. (2014). The trajectories of student emotional engagement and school burnout with academic and psychological development: Findings from Finnish adolescents. *Learning and Instruction*, 36, 57–65. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2014.11.004>
- Wang, M-T. & Degol, J. (2014). Staying Engaged: Knowledge and research Needs in Student Engagement. *Child Development Perspectives*, 8(3), 137–143. <https://doi.org/10.1111/cdep.12073>
- Wang, M-T. & Peck, S. C. (2013). Adolescent educational success and mental health vary across school engagement profiles. *Developmental psychology*, 49(7), 1266–1276. <https://doi.org/10.1037/a0030028>
- Willis, P. (1984). *Koulun penkiltä palkkatyöhön*. Tampere: Vastapaino.